

Đọc truyện để nhớ cách ghi Chữ Việt Nhanh

Giọt Lệ Chelsea

Lê Hữu

Lời giới thiệu

Để giúp bạn nhớ được dễ dàng các qui ước ghi gọn trong bài “Tóc Kỳ Chữ Việt”, xin giới thiệu một truyện ngắn hay và cảm động “Giọt lệ Chelsea” của nhà văn Lê Hữu, được viết bằng các qui ước tóc kỳ tăng dần từ ít đến nhiều.

Truyện này bắt nguồn từ những trang nhật ký của cô Chelsea Clinton, con gái của ông bà Bill Clinton, cựu Tổng Thống Mỹ, nhân chuyến viếng thăm Việt Nam vào cuối năm 2000.

Tóm tắt các qui ước tóc kỳ được ghi lại ở cuối bài để tiện tham khảo.

Nghĩa ghé tôi, mang theo tờ báo Mỹ. Hấn chỉ tay vào tấm ảnh trên trang nhất của tờ báo. Một đám đông người Việt vây kín ông Clinton trên đường phố Sài Gòn.

“Đây fải (**f = ph**) là tấm ảnh đẹp nhất, gây ấn tượng mạnh mẽ nhất của năm hai ngàn đó,” Nghĩa nói.

Trong ảnh, tôi nhìn thấy nhiều khuôn mặt trẻ trung, hào hức, những đôi mắt mở to sáng rỡ, những miệng cười đầy vẻ thích thú, đang cố chồm người, vươn tay về phía Tổng thống Mỹ để được bắt tay ông, chạm được vào người ông. Những bàn tay bám trên vai, trên cánh tay ông. Tổng thống cao lớn, nổi bật giữa đám đông, nụ cười rạng rỡ, hai cánh tay vươn ra đón bắt những bàn tay, trông giống như một thần tượng nhạc trẻ hay ngôi sao bóng tròn được các ‘fan’ cuồng nhiệt zàn (**z = d**) chào.

“Bánh xe lịch sử quay nhanh thiệt, anh thấy không?,” giọng Nghĩa đầy (**d = đ**) fấn khích sôi nổi, “Chỉ sau một vòng hai mươi lăm năm, mà mọi chuyện đều đảo ngược hết tất cả. Cảnh chen lấn và những cái bắt tay hăm hở, vồ vập đó có ý nghĩa gì (**j = gi**) nếu không fải là: Rất vui mừng được đón tiếp ông. Chúng ta là bạn thôi. Hãy đến với chúng tôi! Hãy giúp chúng tôi! Dừng về fía chúng tôi!...”

“Tấm ảnh này có ý nghĩa (**Bổ bớt h ở phụ âm đầu chữ: gh và ngh**) đặc biệt,” tôi nói, “nhưng theo tôi thì

vẫn chưa hẳn là đã gây ấn tượng mạnh nhất.”

“Thế anh muốn nói tới cái gì khác?” Ngĩa nhíu mày hỏi. “Bài ziễn văn của ông Clinton đọc ở Hà nội chắc?”

“Cũng chưa hẳn,” tôi trả lời. “Bài ziễn văn và những cái bắt tay đó có thể đoán trước được. Phải là một cái gì khác thật bất ngờ.”

“Chịu. Vậy theo anh là cái gì?” Ngĩa hỏi.

“Thực ra thì cảm xúc mỗi người có khác nhau,” tôi cười. “Tôi ít đọc báo, mà chỉ xem ti vi thôi. Có một hình ảnh chỉ xuất hiện trên màn hình có mấy jây đồng hồ thôi nhưng thật là bất ngờ, và nói như cậu, đã gây cho tôi ấn tượng thật là mạnh mẽ. Đó là những giọt nước mắt trên khuôn mặt của một cô gái Mỹ hai mươi tuổi, cô Chelsea, con gái của ông bà Clinton, khi cô đứng cạnh bố mẹ tại một nơi đang được đào xới để tìm hài cốt của một fi công Mỹ. Cô gái đưa tay quệt những giọt nước mắt đang chảy zài trên má. Một tay fóng viên người Mỹ cũng đã chụp được tấm ảnh này. Một tấm ảnh có ý nghĩa gấp nhiều lần một bài báo zài.”

“Em có xem ti vi nhưng mà không để ý tới cảnh đó, và cũng chưa được thấy tấm ảnh ấy...”

“Hôm đó là ngày đầu của chuyến viếng thăm Việt Nam. Ông bà Clinton được hướng zẫn đến một cái làng nhỏ ở ngoại ô Hà nội là nơi đang tiến hành việc đào xới để truy tìm hài cốt của một fi công Mỹ bị bắn rơi vào năm 1967. Tất nhiên đây cũng chỉ là một màn zàn zụng nặng fần trình ziễn như những màn trình ziễn trước đó, lần này chắc phải chu đáo hơn nhiều vì đích thân ngài Tổng Thống Mỹ đến tận hiện trường xem xét. Ông Clinton đứng giữa hai người con trai của viên fi công xấu số, đang chăm chú lắng nghe ‘báo cáo’ về ziễn tiến khúc fìm chiếc máy bay F-105 của không lực Hoa Kỳ bị bắn rơi ba mươi ba năm về trước, và quá trình tìm ciếm (**c = k**) hài cốt của viên Trung Tá fi công tử trận. Chỗ ông đứng là một gò đất cao, nhìn xuống fĩa bên zưỡi là ku (**k = kh**) vực đang được đào xới. Một toán công nhân người Việt và Mỹ đang ‘kân trương’ làm việc. Chelsea và mẹ cô đứng fĩa sau ông bố. Và cô đã kóc, và đưa tay quệt những giọt nước mắt trào ra từ kóc mắt... Ông cính quay fìm đã tình cờ thu được cảnh đó.”

“Không phải tình cờ đâu. Mấy tay fóng viên Mỹ ‘nhảy’ lắm. Rồi sao nữa, anh kể tiếp đi?”

“Có vậy thôi... Chẳng (**Bổ bót n ở phụ âm cuối chữ: ng và nh**) ai có thể biết dik (**k = ch, khi ch ở cuối chữ**) xác được những í (**i = y, ngoại trừ ay, ây vẫn là ay, ây**) ngĩ trog đầu cô gái Mĩ trog jây fút đó, nhưng chắc chắn là cô đã phải xúc động gê gớm. Nếu đó là những giọt nước mắt của tôi hay của cậu, hay của bất cứ người đàn ông đàn bà nào có mặt trog suốt chiw (**iw = iêu hoặc yêu, urw = uou, ow = oao, ew = oeo**) zài của cuộc chiến trah ấy thì cũng chẳng có gì đặc biệt lắm. Thế nhưng đây lại là những giọt nước mắt của một cô gái trẻ, mà lại là gái Mĩ, năm nay vừa dúg hai mươi (**uj = uoi, uj = uoi, oj = oai, aj = oay, âj = uây**) tuj, nghĩa là cô sah sau để muộn đến năm năm sau ki cuộc chiến trah Việt Nam cết thúc. Chắc chắn là cô bé ấy đâu có hỉw gì nhĩw về cuộc chiến lạ lùg này...”

Ít ngày sau, Ngĩa mag đến cho tôi một thứ kác, lần này kôg phải là tờ báo mà là nhữngtrag jây rời.

“Em có cái này cho ah,” Ngĩa nói, đưa tôi một tờ. “Ah đọc thử coi.”

Cầm tờ jây Ngĩa đưa, tôi kôg đoán ra được là thứ gì. Đọc lướt qua ít hàng, tôi ngược lên hỏi hẳn:

“Cậu lấy cái này ở đâu ra vậy?”

“Trên internet. Tìm cái kác lại gặp cái này. Cho nên em in ra cho ah.”

“Thiệt hay jả đây?” tôi hỏi tít (**if = iêp, uf = uop, of = oap**).

“Chịu,” hần trả lời. “Làm sao mà bíd (**id = iêt hoặc yêt, yd = uyêt, ud = uot, ud = uôt, ăd = oăt, âd = uât, od = oat, od = uot, ed = oet**) được. Chuyện ở Mỹ mà, cái jì cũng thật, cái gì cũng jả được hết. Em nghĩ là ah thík nó thì em mag lại ah coi cho vui vậy thôi.... Còn đây là tấm ảnh mà ah nói. Có đúng ảnh này kôg?” Ngĩa đưa thêm cho tôi một tờ kác. Tấm ảnh in lại cũng ká rõ.

“Đúng đây. Thì cậu cứ đưa hết một lần cho tôi coi nào. Làm cái trò jì mà cứ thậm thà thậm thụt vậy.”

“Dâu có được,” Ngĩa lúc lắc đầu, cừj cừj. “Nhữg cái này tiền kôg, dâu có cho ah free được.”

Nói vậy nhưng rồi hần cũng đưa hết cho tôi. Tôi nhìn nhữg trag jấy zày đặc chữ mà Ngĩa gọi là “nhữg trag nhật cí của Chelsea.”

“Dã gọi là nhật cí thì sức mấy mà lọt ra ngòj (**nhắc lại ở trên: oj = oai, aj = oay, âj = uây, uj = uoi, uj = uôi**) được, tôi ngi quá.” tôi nói .

“Chelsea đưa cho một cô bạn đọc, và cô này sau đó đã cho fỏ biển trên mạng internet. Ah cứ đọc đi rồi bíd.”

“Fải công nhận là cậu tài thật. Dúng là chuyên viên suu tầm tin tức.”

“Tài cán jì dâu,” Ngĩa nói, “một đũa bé cũng làm được. Ah chỉ cần gõ mấy chữ ‘Chelsea Clinton, Vietnam visit’ trog cái kug Search trên màn computer là ra hết. Thời đại bùg nõ thông tin mà.”

Tôi có được trog tay sớm nhất bài nói chuyện của ông Clinton tại Hà Nội cũng là nhờ Ngĩa. Lần này hần còn in thêm cho tôi mấy tấm ảnh đặc bíd về chuyến đi Vjê Nam của ông Clinton: ảnh ông zyđ (**nhắc lại: z = d, yd = uyêt**) hàng quân zah zự zàn chào, ảnh ông và đoàn tùy tủng ngòj trog một tịv (**iv = iêm hoặc yêm, uv = uôm, uv = uôm, ăv = oăm, ov = oam, ev = oem**) fở ở Sài Gòn, ảnh bà Hillary và Chelsea tặj cặj đội nhữg chiếc nón lá, ảnh ja diñ Clinton vẫj tay chào tạm bíd zân Sài Gòn trước ki đáp Air Force One về lại Mĩ, và tất nhiên cả tấm ảnh có nhữg jọt nước mắt của Chelsea nữa.

Tối đó, trước ki lên jườg ngủ, tôi đã bỏ ít thì jờ dễ đọc nhữg trag jấy Ngĩa đưa. Lứđ qua nhữg đoạn tả tìh tả cảnh, nhữg tên tủng một vài ngừj bạn trai của Chelsea, nhữg ah chàg Matthew, Andrew và Jeremy nào đó, tôi chú í nhữg đoạn zứj đây:

.....

Thứ Bảy, 18/11/2000

Mình đứng cạnh mẹ trong lúc bố đứng giữa Daniel và David, hai người con trai của Trug tá Lawrence Evert. Bố đang lắng nghe Daniel kể lại với giọng ngẹn ngào những hình ảnh cùng về người cha mà ông ta vẫn còn nhớ được trong trí nhớ. “Tôi còn nhớ rõ hôm ấy là một ngày hè oi ả vào cuối tháng Bảy năm 1967, cả nhà tôi ra tận phi trường (**uz = ương, uz = uông, ăz = oăng, âz = uâng, oz = oang, iz = iêng hoặc yêng**) ở Foenix, Arizona để tiễn bố tôi sửa soạn bay đi Nam Việt Nam. Ông ấy chậm rãi bước lên thang máy bay, và chậm rãi quay lại vẫy vẫy chúng tôi trước khi bước vào lòng máy bay. Rồi bố tôi biến mất. Ông không bao giờ về lại nữa, và đó đúng là lần cuối cùng chúng tôi được nhìn thấy bố.” Daniel nói khi ấy ông mới 8 tuổi và David, người em của ông, mới 6 tuổi. “Mẹ tôi kể, năm ngày sau khi máy bay bố tôi bị bắn rơi, Elizabeth, đứa em gái út của chúng tôi ra đời. Trước đó, bố có gọi điện thoại về nhà thăm hỏi mẹ tôi và nói là ông tự tình trở về Arizona sau phi vụ ấy để cấp có mặt trong ngày sinh của nó. Elizabeth chẳng bao giờ biết mặt bố tôi.”

Đến đây thì Daniel làm cho mình phải kìm nén. Mình cố cầm lòng nhưng nước mắt cứ ứa ra không sao ngăn lại được, và cảnh vật trước mắt mình bỗng nhòa đi. Mình lau vội nước mắt, nhưng có mấy phụ nữ người Việt ở gần đó trông thấy. Họ cứ nhìn mình chằm chằm. Chẳng biết họ nghĩ gì. Trông họ có vẻ quê mùa và hiền lành quá. Vài người trong số họ đội những chiếc nón lá cũ kỹ, di chân đất, quần áo lấm bẩn. Mình quay sang mẹ, thấy khuôn mặt mẹ lặng im (**il = iên hoặc yên, ul = uon, ul = uôn, ăl = oăn, âl = uân, ol = oan, ol = uon, el = oen, yl = uyên**). Đôi mắt mẹ zầu sau cặp kính đen nhưng mình chắc là mắt mẹ cũng đỏ hoe. Mẹ vẫn hay đeo kính đen như vậy. Mọi người vẫn cứ tưởng mẹ là người phụ nữ cứng cỏi lắm, nhưng thực ra chỉ có mình mình biết là mẹ rất nhạy cảm và dễ xúc động. Mẹ lại mới nhận được tin vui được bầu vào ghế thượng nghị sĩ của tiểu bang New York vài tuần trước. Bố mẹ ôm nhau mừng rỡ. Cả nhà đều vui, nhất là bố. Buddy cũng vui nữa, cứ lải nhải bên mẹ, ngúc ngoác cái đuôi. Mẹ phải trả lời nhìu câu dỗi thối từ khắp nơi gọi đến chúc mừng... Chủ El Gore* thì không biết thế nào, liệu có thắng nổi không, bố cứ lo cho chủ ấy. Ngày mình về chắc là đã có kết quả.

Bắt chửi (**us = uốc, us = uộc, ăs = oăc, os = oac, is = iêc**) mẹ, mình cũng lấy cớ mắt đeo vào. “Cô kóc à, Chelsea?” Nghe tíu hỏi, mình quay sang và nhận ra David. Ông ta đứng cạnh mình từ lúc nào. Rồi ông ta bỗng hỏi: “Có phải tên của cô được lấy từ bài hát Chelsea Morning của Joni Mitchell không?” Mình gật đầu, ngạc nhiên, hỏi sao ông ta biết. David mỉm cười và nói ông ta còn biết nhiều chyl (**nhắc lại: yl = uyên**) khác về mình. Mình tíu hỏi còn chyl gì nữa, nhưng thôi. David nói ông ta thích cái tên ấy và hỏi ai đặt cho mình vậy. Mình trả lời: “Cũng không rõ nữa, chắc là mẹ. Mẹ tôi nói đó là tên của bài hát mà bố và mẹ đều iw thích thuở hai người mới quen (**Bỏ bớt u ở qu**) nhau.” David nói: “Thế thì cô phải cảm ơn mẹ cô. Mẹ tôi cũng thích bài hát đó nhưng bà không nghĩ ra vị (**nhắc lại: is = iêc, us = uốc, us = uộc, ăs = oăc, os = oac**) đặt tên nó cho đứa em gái tôi.” Mình thấy ông ta nói chyl vui vui. Rồi David lại hỏi: “Bụi sáng cô là Chelsea, thế thì bụi chìw, bụi tối cô vẫn là Chelsea mà không phải là người nào khác chứ?” Mình không hiểu rõ lắm ông ta muốn nói gì, nhưng cũng trả lời: “Sáng trưa chìw tối gì cũng vậy thôi, đâu có gì thay đổi.” “Chắc chắn như vậy chứ?” ông ta cười và hỏi tíu. Mình sợ câu hỏi ấy có thể là cái bẫy nên chỉ mỉm cười, không trả lời.

Bố đang nói gì đó với Daniel, chỉ tay xú (**nhắc lại: uz = uông, uz = ương, ăz = oăng, âz = uâng, oz = oang, iz = iêng hoặc yêng**) ku vực đang dục dào xói, những tảng đất bùn đỏ qak (**nhắc lại: Bỏ bớt u ở qu, và k = ch khi ch ở cuối chữ**). “Cô biết không,” David nói, “có một zao, lúc còn nhỏ, hai anh em tôi vẫn cứ nghĩ là bố còn sống, và cứ bàn tính với nhau làm cách nào đến được Việt Nam để giải cứu bố ra khỏi nhà tù và đưa bố về lại nhà, jống như là những chàng hif sĩ trừu tượng bạo vậy. Thật buồn cười! (Mình chẳng thấy chút gì gọi là buồn cười cả). Chúng tôi nói với mẹ, nhưng mẹ chỉ im lặng, chẳng nói gì. Mẹ thừ zắt chúng tôi đến nhà thờ cầu nguyện cho bố... Đến khi lớn lên một chút, tôi hiểu rằng vị ấy không thể nào thực hiện được, và tôi cũng hiểu được sự im lặng của mẹ tôi. Mẹ tôi đã im lặng như thế suốt (**nhắc lại: ud = uôt, id = iêt hoặc yêt, yd = uyêt, ud = uot, ăd = oăt, âd = uăt, od = oat, od = uot, ed = oet**) bao năm. Bà sống lặng lẽ như một cái bóng, hầu như không nói tíu xú, chyl trò với bất cứ ai về sự vắng mặt lâu năm của bố tôi, làm như là ông đã chết rồi vậy, mà đúng là ông chết thật. Mãi cho đến lúc không có mặt bố tôi trong số những người tù cùng dục trả về, lần lượt bức xú thang máy bay, tôi hiểu là mọi chyl đã thực sự kết thúc, như là chỉn trah đã kết thúc, và cũng zập tắt hòng tồn tại hi vọng của mẹ tôi. Elizabeth, đứa em gái út của tôi cũng ít nói ít cười jống như mẹ tôi vậy. Đôi lúc tôi không hiểu được nó.”

David nói với jòg đều đều như ngữj nói một mih. Nứs mắt (**Bỏ bớt dấu sắc ở các chữ có phụ âm cuối chữ là t, c, p, k, d, s, f**) mih lại mùl ủa ra, nhưg lúc này mih đã đeo cih mat nên ông ta kòg thể bid đực. Mih chắg bid nói jì thêm nên chỉ im lặg...Thế rồi David nói thêm: “Tôi tin là bố tôi sẽ rất vui sừz ki mà những con trai của ông sau cùg đã tới đực nơi đây để đưa ông về lại qê nhà, cê cận mẹ tôi.” Thực tế, ngữj ta chỉ đưa về đực những máu xưz vụn, mih ngĩ, và mih chỉ bid nói phụ họa: “Tôi cũng tin là như vậy.”

Im lặg một chut, David nói: “Tôi có vật này cho cô.” Ông ta lấy ra từ trog túi áo một cái túi nhỏ, zẹp, jòg như là cái bao đực cih đeo mắt vậy, rồi ông ta từ từ rut ra một chis lực bằng nhôm. “Chis lực này đực làm bằng một mảnh kim kí từ chis máy bay bị bắn rơi của bố tôi ngay tại chỗ này. Những ngữj thợ thủ công Vựđ Nam ở đây đã làm thành những sản phẩm xinh xắn là những chis nhẫn và những chis lực như thế này đây. Tôi có í dịnh tặng nó cho một phụ nữ nào đó trog chyl di này.” David mỉm cười, nhìn thẳng vào mắt mih: “Ki này tôi thấy cô kóc vì câu chyl của bố tôi, và bây giờ tôi mùl tặng cô chis lực này. Chắc cô kòg từ chối chứ?” Mih ngạc nihil: “Nhưg đây là cỉ vật của ông và ja đình, tôi đâu có thể lấy đực...” “Cô đã chia sẻ chut ít cỉ nựv về bố tôi nên tôi cũng mùl cô cùg chia sẻ với chúng tôi những cỉ vật này.” David nói và nhẹ nhàng đặt chis lực vào lòg bàn tay, xoè ra trus mặt mih trog một dáng vẻ trịnh trog. Mih hơi lúg túg nhưg rồi kòg hửw sao mih lại cảm lấy chis lực ấy, và cả cái bao đực lực nữa. “Tôi sẽ giữ mãi vật này,” mih nói nhỏ.

Sau đó, David bus lại nghe bố nói chyl. Bố ngỏ lời ken ngợi và cảm ơn tól công nhân Mĩ-Vựđ đag làm vực ở đây. Mắt bố cũng róm lệ, và jòg bố nghe run run, có lẽ cũng vì cảm động... Vẫn còn hơn 1,500 ngữj lính Mĩ mất tik ngĩa là vẫn còn những đứa con tíf tục đi tìm zấu vết những ngữj cha thân iw, vẫn còn những ngữj mẹ đag sòg âm thâm như chis bóg. Rồi lại còn bid bao nhiw ngữj mẹ Vựđ Nam nữa chứ. Những bà mẹ Mĩ hay bà mẹ Vựđ Nam đều jòg nhau, như mẹ mih, như tất cả những bà mẹ trên đời, mih tin là như vậy.

... Mih chú í nhất là những đứa bé đen dúi, lem lus, (**nhắc lại: us = uộc, urs = ược, ăs = oắc, os = oac, is = iêc**) chỉ mặc độc chis quần cụt. Fía xa xa là những tup lều trah lượp xượp, những thửa rựz xil xeo ngáp nus và bùn. Ngòj ra chắg có jì cả. Họ sòg trog những tup lều đó sao? Họ sih ra, lớn lên, và sòg như vậy sud đời trên mảnh đất này sao? Mih nghe nói đây là một đất nus nghèo nàn, nhưg mih vẫn kòg thể hửw zug đực cái nghèo của họ ra sao cho đến ki trog thấy tận mắt... Thực sự, chưa có chyl di nào làm mih fải kóc và mag cảm jac nặng nề đến vậy.

Chỉ ít tắl nữa thôi bố đâu có còn là Tòg Thốg nữa. Mih hửw tại sao bố đã dành những ngày thág cúj nhực cỉ để đến thăm đất nus này. Bố từng nói với mẹ và mih nhữw lần về í dịnh ấy, nhưg mãi đến bây jờ bố mới thực hựl đực. Bố có vẻ chắl bị rất cũ cho bài zĩl (**nhắc lại: z = d, il = iên hoặc yên**) văn đọc ở Đại học Quốc gia Hà Nội hôm nay. Bố có đọc thử fản mở đầu và fần cết cho mih nghe. Mih chỉ cười, nói: “Con chỉ sợ chắg ai hửw jì cả ki nghe bố nói mấy câu tíz Vựđ ấy.”

.....

Chủ Nhật, 19/11

Mih đã lo cho bố ki bố bị vây kín trên đừz fố Sài Gòn. Mẹ cũng lo cho bố, mọi ngữj đều lo cho bố, nhưg có vẻ như bố chắg lo sợ jì cả. Bố cứ sấn tới, mỉm cười, bắt tay từng ngữj. Hầu hết là thah nil. Dám đòg chen lán, xô đẩy, nhữw ngữj có chòm tới, vủl tay về fía bố. Có ngữj bị té ngã, bị đè lên. Mih thấy những cảnh sát ngữj Vựđ chạy tới chạy lui, la hét, nhưg kòg sao ngăn cản đực họ. Những nhân vil an nih cao lớn cũng fải chen lán để bám sát bố. Qag cảnh gằn như hỗn lợl. Mih kòg thể bid đực tih cảm đik thực của họ đối với bố như thế nào, nhưg trog họ có vẻ thân thiện nên mih cũng bớt lo. Có ngữj cừu nhựđ qá như bị cỉk đòg, cêu lớn tên bố, có í cho bố nghe thấy. Rồi bố cũng nghe thấy, nhưg ngữj đàn ông đứng xa quá, bố kòg tới gần đực, bố chỉ đưa tay ngắs ngắs. Bố cũng đã đực đón chào cak đó ở Hà Nội hôm kia. Thế nào trog dám ngữj trẻ túj chào đón bố hôm nay lại chắg có những ngữj mà ja đình họ từng là nạn nhân của chít trah, của bom đạn Mĩ, vậy mà trog thái độ, cử chỉ, và mắt nhìn của họ đâu có vẻ jì là thù get ngữj Mĩ. Thửw thỏz

có tíz gọi lớn tên mẹ trog rừg ngừj dọc hai bên dừz fỏ. “Chelsea!” tíz ngừj nào đó gọi tên mừ. Jọg một fủ nữ thì fải. Dám dỏg nhón nháo, nhữg cáh tay jờ cao, ngẫ ngẫ. Mừ chẳg nhận ra ai cả. “Chelsea, tời đây nè. Tời bid cỏ!” Tíz gọi lớn hơn. Chẳg chẳn mừ kỏg nge làm. Mừ qay qay lại tìm cừv, (**nhắc lại: c = k, iv = iêm hoặc yêm**) nhurg chỉ thắy ngừj và ngừj. Mừ chỉ bid mừm cừv, bắt chừs mẹ, jờ tay vẫ vẫ về fía fat ra tíz gọi đó...

Một dọl kác:

.....

Chừw chủ nhật, 19/11

Cái món “fo” này cũg ká ngon dắy chứ. Mọi ngừj có vẻ ngạc nhil và thán fục ki thắy bớ sử zug đừa một cak thàh thạo. Họ dầu có bid là bớ đả fải thực tập nhừw lần, kỏg fải mới đây mà từ chyl di Trug qỏc năm trus. Trỏg bớ ấn ngon lành. Bớ dừs cái là zễ ấn và ấn kỏe, cái jì cũg gậ gù ken ngon, chẳg bid ken thật hay ken jả. Bớ ấn đến hai tô lớn, một fở bò, một fở gà, trog lúc mừ chỉ zám ấn một tô nhỏ. ấn xog, bớ còn dòi úz thêm li nừs trái cây xay, và fải là xỏj bớ mới chịu, rồi lại thêm một li cà fê sừa nừa...

Trog bài zừl vắn dọc ở Đại học Qỏc gia Hà Nội hỏm cia, mừ nge lỏz thỏz (**nhắc lại: oz = oang, uz = uông, urz = urong, ắz = oắng, ắz = uắng, iz = iềng hoặc yềng**) bớ nói đến vự xây zựg một turz lai tỏt đẹp hơn cho trẻ em Vự Nam và Hoa Cừ của một thể hệ mới, một turz lai của sự hợp tac và tìh hừu nghị jừa hai nừs. Mừ từg nge bớ lập di lập lại nhừw lần ở nhừw nơi kác nhau nhữg đừw turz tự như vậy. Đó qả là nhữg đừw tỏt đẹp và chẳc là mọi ngừj cũg dỏg í như thế, nhurg có thực hựl dừs hay kỏg vẫ là chyl kác. Câu mừ thik nhất trog bài zừl vắn ấy là câu mà bớ trik zắn lời của ôg đại sừ Peterson: “Chúg ta kỏg thể thay dỏi dừs qả kừ; nhurg chúg ta có thể thay dỏi dừs turz lai.”

Nhữg dọl (**nhắc lại: ol = oan, ul = uon, ul = uôn, ắl = oắn, ắl = uắn, ol = uon, el = oen, yl = uyên, il = iên hoặc yên**) tíf theo là nhữg hàng chữ rời rạc, có dọl chỉ một hai hàng ngắn ngừi... Chẳc là Chelsea chỉ gi vội vẫ vì kỏg đủ thì jờ, hay là vì kỏg có chyl jì đắg gi, và tời cũg chỉ dọc lứq qạ.

Tời nhìn cũ lại támm ảnh chụp cảnh mà tời đả chỉ nhìn thắy dừs trog một thỏz vài ba jây trên màn hih tivi. Chelsea trog một cử chỉ tự nhil dag đừa tay qệt nhữg jỏt nừs mắt lẩn zài trên má. Ngắn nừs mắt trỏg ká rõ. Kác vớí vẻ tuj tắn thừz thắy, kul (**nhắc lại: k = kh, ul = uôn**) mặt cô ki ấy trỏg có vẻ thần thờ, xa vắg. Nhữg jỏt nừs mắt và kul mặt đắm lệ của Chelsea nói nhừw hơn bài zừl vắn “lựk sừ” zài năm trag jắy dừs nhừw ngừj ken ngợi của ôg Clinton. Nhữg jỏt ngắn jỏt dài ấy kỏg fải là nhữg jỏt châu roi thắh thỏt, cũg kỏg fải là nhữg “jỏt nừs mắt ngà” hay là nhữg “jỏt lệ cho ngàn sau” nhỏ xúz để kỏc thurz cho nhữg cựt tìh fủ fừv. Nhữg jỏt lệ nóg ấm ấy cũg nói cho mọi ngừj bid rằng mọi chyl đả thực sự cết thục. Còn jì nừa dầu, chíl trah đả di qạ, và cả nhữg tàn tik, nhữg zầu vết bừl fil cũg đả dừs rừa sắk, cũg đả trôi theo zỏg nừs mắt. Hai muj lắm năm sau chíl trah, ki nừs mắt của nhữg ngừj vợ kỏc chỏg, nhữg ngừj mẹ koc con hồ như đả kỏ cạn thì mới đây thôi, nhữg jỏt lệ tuj rỏi cúg mùa vẫ còn chầy ràn rạ trên má cô gái Mừ hai muj túj đến từ bên cia bờ đại zur. Có jỏt nào nhỏ xúz zứj chân cô, ngay chỗ cô dag đứg, trên mắh dắt ngừd ngẫ đó. Cô koc vì cảm thurz câu chyl ngừj fi cỏg xắu số, vì xỏt thurz ngừj vợ trẻ gỏa bụa và đàn con nhỏ zại ki lớn lên kỏg dừs trỏg thắy mặt bớ, hay koc vì dỏg lòg trắc ấn trus cảnh lao dỏg chân tay cực nhỏc của ngừj zân qê Vự nam ngèo hèn lam lũ... Cho zù cô có koc vì chyl jì kác di nừa thì nhữg jỏt lệ rừg rừg ấy cũg đả bỏc fat từ một támm lòg nhàn ái, từ một trái tim ấm ấp tìh ngừj. Mai sau, zù có bao jờ, hời từz lại nhữg cừ nựv về một chyl di xa đến tận một dắt nừs nhỏ bé cak xa cô mắi tóí nừa vòg trái dắt, hắn Chelsea vẫ còn nhớ dừs rằng, đả có nhữg fut jây nào đó trog dòi, cô đả từg để lòg mừ ngiz xúz nhữg nổi bất hậh của kẻ kác, đả từg để cho nhữg cảm xúc tràn bờ trào ra thàh nhữg jỏt nừs mắt xỏt xa thurz cảm cho nhữg số fận rừi ro, nhữg số cif hắm hừu ...

... Sắp tới đây Chelsea cũng chẳng còn là First Daughter nữa. Nhưng diw đó cũng đâu có jì là qan trợg, và chắc là cô cũng chẳng thid tha jì lăm với cái zah vị đó. Chắc chắn một diw là nhiw ngữj vẫn còn nhớ đến cô, và vẫn còn nhớ đến nhữg jọt nus mắt của cô trog chýl di Vjđ Nam vừa qa. Nhữg jọt nus mắt hív hoi úa ra nơi kóe mắt cô gái Mĩ dag sỏg jũa nhữg thág năm tuj đep nhát của một đời ngữj. Cô dag sỏg nhữg năm tuj đời muj, tuj thah xál, tuj hoa búv, tuj mộg mơ, tuj ngọc tuj ngà hay tuj jì jì đó, trên một đất nus tuj đựg gọi là the land of dreams. Chắc hẳn là cô cũng tuj có nhữg jác mơ. Một trog nhữg jác mơ của cô, tôi nhớ có đọc ở đâu đó, là đựg trở thah bác sĩ chyl koa chữa trị bệh tim cho trẻ em. Cô iw trẻ em, và cô cũng iw thú vật. Cô kỏg híw rõ chíl trah Vjđ Nam lăm như cô tuj thú nhận. Cô cũng kỏg cần bid đến chíl trah là jì, cô chỉ tháy nó thật là vô nghĩa.

Một ngữj trẻ tuj nào đó trog dám đỏg nhữg ngữj trẻ tuj trên dừg fỏ Sài Gòn đã gọi lớn tên cô, cô quay đầu tìm cív, và cô ngắg ngắg tay chào tất cả. Cô cũng đã mỉm cừj và nói “Hi” với họ bằng chis mịz (**nhắc lại: iz = iêng hoặc yêng, oz = oang, uz = uông, uz = ương, ăz = oăng, âz = uâng**) rỏg của cô. Chis mịz cô qả là có hơi rỏg một chut nhưg cũng chẳng sao, vẫn cứ tuj tấn, vẫn cứ đep như thừz vì đã đựg gắn lên nó nư cừj thân ái. Thế là đủ. Cô đã kỏc và rồi cô lại cừj. Cầu cho nhữg bóg mây bùl bã sẽ chỉ thỏz hịl trog fut jây thỏi, rồi sẽ nhah chỏg bay di, trả lại cô bầu trời xah ngắt trog kul vil đại học Stanford ngày cô trở lại trửz...

Tôi cẩn thận lấy céo cắt rời tấm ảnh màu đựg Ngĩa in ra từ internet. Chỉ là tấm ảnh cắt ra trên jáy, nhưg cũng OK, có còn hơn kỏg. Trog bộ ảnh sưu tập của tôi lại vừa có thêm tấm ảnh mới, tấm ảnh mà Ngĩa đặt tên là “Jọt Lệ Chelsea”.

(* Thòi điểm này, El Gore là phó tởng thỏng Mĩ và đang ứng cử chức vụ tởng thỏng Mĩ vì TT Bill Clinton sẽ mẫn nhiệm kỳ vào đầu năm 2001.

• Nguồn: Nguyễn văn truyện “Giọt Lệ Chelsea” của tác giả Lê Hữu đực trích từ Tạp chí Văn Học, CA (Hoa Kỳ) - số 182, 6/2001.

TÓM TẮT CÁCH TỐC KÝ (XIN ĐỌC THỨ TỰ TỪ TRÊN XUỐNG DƯỚI)

Xin đọc các qui ước tốc ký từ trên xuống dưới vì chúng có quan hệ nối tiếp. Cũng xin đọc các ví dụ để dễ nhớ các qui ước tốc ký.

1. Dấu sắc ở vần ngược (1 qui ước):

Vần ngược là vần chỉ có dấu sắc hoặc dấu nặng (Vd: oc, ach, up, ơt, ...). Đọc vần ngược chưa có dấu, nghe giống như đọc vần ngược có dấu sắc, như: oc-óc, ach-ách, up-úp, ơt-ót, ...
Do đó, một qui ước cần nhớ là:

- **Bỏ bớt dấu sắc ở vần ngược** Vd: *bưc = búc, nup = núp, trot lọt = trót lọt.*

2. Y và Uy (3 qui ước):

- **I** thay Y Vd: *i tá = y tá, lí trí = lý trí.*
- Ngoại trừ: Vẫn AY, ÂY vẫn là **AY, ÂY** Vd: *ngày ấy = ngày ấy.*
- **Y** thay UY Vd: *thý = thúy, byt = buýt, lỵ = lụy.*

3. Phụ âm đầu chữ (9 qui ước):

- **F** thay PH Vd: *fải = phải.*
- **C** thay K Vd: *cẻ = kẻ, cể = kẻ, cín = kín.*
- **K** thay KH Vd: *ki kó kẩn = khi khó khăn.*
- **Z** thay D Vd: *zì = dì, zo zự = do dự.*
- **D** thay Đ Vd: *di dâu dó = đi đâu đó.*
- **J** thay GI Vd: *já jì = giá gì, jữ jìn = giữ gìn, zù jì = dù gì.*
- **G** thay GH Vd: *ge = ghe, gẽ = ghẽ, gì = ghi.*
- **NG** thay NGH Vd: *nge = nghe, ngẽ = nghề, ngĩ = nghĩ.*
- **Q** thay QU Vd: *qay = quay, qên = quên, qệt = quệt.*

4. Phụ âm cuối chữ (3 qui ước):

- **G** thay NG Vd: *xoog = xoong, trôg mog = trông mong.*
- **H** thay NH Vd: *hoàh = hoành, huêh = huênh, qah = quanh.*
- **K** thay CH Vd: *hoạk = hoạch, nguêk = nguêch, tak bạk = tách bạch.*

5. Vần "Nguyên âm ghép + chữ cái" (17 qui ước + 1 ngoại lệ):

Đây là phần mới lạ. Nó trình bày cách tốc ký có hệ thống cho 52 vần, vốn có 3 hoặc 4 chữ cái, xuống còn 2 chữ cái mỗi vần.

Tiếng Việt hiện có tất cả 57 vần "Nguyên âm ghép + chữ cái".

Trong đó, 5 vần: *oong, oanh, uênh, oach, uêch* đã được tốc ký là: *oog, oah, uêh, oak, uêk* như vừa trình bày ở trên (xem ví dụ phần B.4).

Còn lại 52 vần:

- OĂ: ... oắt, oắc, oăn, oăm, oăng.
- UĂ: ... uât, uân, uâng, uây.
- OE: ... oet, oen, oem, oeo.
- IÊ: ... iêt, iêp, iêc, iên, iêm, iêng, iêu.
- YÊ: ... yêt, yên, yêm, yêng, yêu.
- OA: ... oat, oap, oac, oan, oam, oang, oai, oay, oao.
- UƠ: ... ươt, ươn.
- UÔ: ... uôt, uôc, uôn, uôm, uông, uôi.
- ƯƠ: ... ươt, ươp, ươc, ươn, ướm, ương, ươi, ươu.
- UYÊ: ... uyêt, uyên.

Trong đó có:

- Các nguyên âm ghép: OĂ, UĂ, OE, IÊ hay YÊ, OA, UƠ, UÔ, ƯƠ, UYÊ.
- Các chữ cái cuối: T, P, C _ N, M, NG _ I, Y _ O, U.

52 vần này được tốc ký còn 2 chữ cái cho mỗi vần, bằng cách:

- Rút gọn nguyên âm ghép còn một nguyên âm. Và
- Thay chữ cái cuối bằng một chữ cái khác.

Rút gọn nguyên âm ghép còn một nguyên âm. Có 9 qui ước và 1 ngoại lệ:

- **Ă** thay OĂ
- **Â** thay UÂ
- **E** thay OE
- **I** thay IÊ hay YÊ
- **O** thay OA (Ngoại lệ: **A** thay OA, cho vần "oay")
- **Ơ** thay UƠ
- **U** thay UÔ
- **Ư** thay ƯƠ
- **Y** thay UYÊ

Thay chữ cái cuối bằng một chữ cái khác. Có 8 qui ước:

- **D** thay T
- **F** thay P
- **S** thay C

- **L** thay N
- **V** thay M
- **Z** thay NG

- **J** thay I, Y
- **W** thay O, U

Ráp 9 nguyên âm rút gọn vào 8 chữ cái cuối khác, ta tốc ký được 52 vần trên mỗi vần chỉ còn 2 chữ cái, như sau:

(Như vậy, chỉ cần nhớ 17 qui ước trên, ta dễ dàng nhớ được 52 vần tốc ký này)

- **ĂD, ẮS, ẮL, ẮV, ẮZ** ... (oắt, oắc, oăn, oăm, oảng).
- **ÂD, ÂL, ÂZ, ÂJ** ... (uât, uân, uâng, uây).
- **ED, EL, EV, EW** ... (oet, oen, oem, oeo).
- **ID, IF, IS, IL, IV, IZ, IW** ... (iêt, iêp, iêc, iên, iêm, iêng, iêu).
- **ID, IL, IV, IZ, IW** ... (yêt, yên, yêm, yêng, yêu).
- **OD, OF, OS, OL, OV, OZ, OJ, AJ, OW** ... (oat, oap, oac, oan, oam, oang, oai, oay, oao).
- **ƠD, ƠL** ... (uơt, uơn).
- **UD, US, UL, UV, UZ, UJ** ... (uôt, uôc, uôn, uôm, uông, uôi).
- **ƯD, ƯF, ƯS, ƯL, ƯV, ƯZ, ƯJ, ƯW** ... (uơt, uơp, uơc, uơn, uơm, uơng, uơi, uơu).
- **YD, YL** ... (uyêt, uyên).

Sau đây là các ví dụ cho 52 vần tốc ký. Các ví dụ tổng hợp tất cả qui ước tốc ký ở các phần trên để cho thấy nhiều chữ Việt được tốc ký rất gọn:

- **ĂD** = oắt Vd: *ngắđ* = *ngoắt*, *ngắđ* = *ngoắt*.
- **ẮS** = oắc Vd: *hắs* = *hoắc*, *ngắs* = *ngoắc*.
- **ẮL** = oăn Vd: *xắl* = *xoắn*.
- **ẮV** = oăm Vd: *kắv* = *khoắm*.
- **ẮZ** = oảng Vd: *hắz* = *hoắng*, *kắz* = *khoắng*. (5)

- **ÂD** = uât Vd: *kắđ* = *khuắt*, *lắđ* = *luắt*.
- **ÂL** = uân Vd: *kắl* = *khuắn*, *tắl* = *tuắn*.
- **ÂZ** = uâng Vd: *bắg kắz* = *bắng khuắng*.
- **ÂJ** = uây Vd: *kắy kắj* = *khuắy kắj*. (4+5=9)

- **ED** = oet Vd: *keđ* = *khoếđ*, *lòe lẹđ* = *lòe loệđ*.
- **EL** = oen Vd: *heđ* = *hoen*.
- **EV** = oem Vd: *ngẹv ngẹv* = *ngoem ngoém*.
- **EW** = oeo Vd: *ngẹw* = *ngoẻo*. (4+9=13)

- **ID** = iêt, yêt Vd: *fịđ* = *phiệđ*, *iđ* = *yềđ*, *kiđ* = *khiềđ*, *zịđ* = *diệđ*

- **IF** = iêp Vd: *dịf* = điêp, *kif* = khiếp, *ngif* = nghiệp, *zif* = diệp.
- **IS** = iêc Vd: *tis* = tiêc, *vịs* = viêc.
- **IL** = iên, yên Vd: *fil* = phiên, *il* = yển, *qil* = quyên, *tìl* = tiên.
- **IV** = iêm, yêm Vd: *fív* = phiếm, *ív* = yếm, *ngiv* = nghiêm.
- **IZ** = iêng, yêng Vd: *iz* = yêng, *jíz* = giêng, *ngiz* = nghiêng.
- **IW** = iêu, yêu Vd: *fíw* = phiêu, *íw* = yểu, *nhìw diw* = nhiều điều. (12+13=25)

- **OD** = oat Vd: *kod* = khoát, *lọd* = loạt.
- **OF** = oap Vd: *ngof* = ngoáp.
- **OS** = oac Vd: *kos* = khoác, *tọs* = toác.
- **OL** = oan Vd: *hòl tòl* = hoàn toàn, *kol* = khoan.
- **OV** = oam Vd: *ngọv* = ngoạm.
- **OZ** = oang Vd: *hòz* = hoàng, *kỏz* = khoáng.
- **OJ** = oai Vd: *kỏj* = khoái, *ngỏj* = ngoài.
- **Ngoại lệ: AJ** = oay Vd: *laj haj* = loay hoay.
- **OW** = oao Vd: *ngow* = ngoao. (9+25=34)

- **OD** = ươt Vd: *hợd* = huợt.
- **OL** = ươn Vd: *hỡl* = huỡn. (2+34=36)

- **UD** = uôt Vd: *nud* = nuốt, *rụd* = ruột.
- **US** = uôc Vd: *cus* = cuốc, *thụs* = thuộc.
- **UL** = uôn Vd: *kul* = khuôn, *lul* = luôn, *múl* = muốn.
- **UV** = uôm Vd: *lựv thựv* = luộm thuộm, *nhúv* = nhuốm.
- **UZ** = uông Vd: *úz* = uống.
- **UJ** = uôi Vd: *cúj* = cuối. (6+35=42)

- **ƯD** = ươt Vd: *lựd* = lướt, *lựd* = lượt.
- **ƯF** = ượp Vd: *cựf* = cướp.
- **ƯS** = ược Vd: *dựs* = được, *fựs* = phước, *zựs* = dược.
- **ƯL** = ươn Vd: *lựl* = lượn.
- **ƯV** = ướm Vd: *bựv bứv* = bướm bướm.
- **ƯZ** = ương Vd: *fựz* = phương, *gựz* = gương.
- **ƯJ** = ươi Vd: *tựj cựj* = tươi cười.
- **ƯW** = ươu Vd: *rựw* = rượu. (8+42=50)

- **YD** = uyêc Vd: *kýd* = khuyêc, *týd* = tuyêc, *týd* = tuyêc.
- **YL** = uyên Vd: *kýl* = khuyên, *lýl* = luyên. (2+50=52)